BOOK - POST

श्री. रा. रा.

कार्यवाह, ज्योतिर्विद्या परिसंस्था,
पुणे

'ज्ञानस्य निर्मलं नेत्रं ज्योतिष्यकमनुत्तमम्'

ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणें

स्थापना १९४४

JYOTIRVIDYA PARISANSTHA POONA2

सन १९७४—७५ वर्ष ३१ वे

वार्षिक वृत्तान्त व समाव्यय

(पुढील वर्षाच्या निकल्पासह)

(वार्षिक निकाय सभेचे निमंत्रण—मलपृष्ठ २ पाहावे)

प्रकाशक

स. चिं. मराठे, बी. ई.

वि. वि. सोवनी, बी. एस.सी.

कार्यवाह

वार्षिक निकायसभेचे निमंत्रण

चालू ३२ व्या वर्षाची निकायसभा (जनरल बॉडी मीटिंग) रविवार दि. २५।४।१९७६।ला सायंकाळी ५ वाजता *~~ज्ञानप्रबोधिनी प्रशालेच्या~~ वर्गात भरेल. त्या वेळच्या कामकाजाची क्रमणिका खाली दिली आहे. तरी सर्व सभासदांनी सभेस अवश्यमेव उपस्थित राहावे ही विनंती.

*न्यू इंग्लीश स्कूलच्या (टिळक रोड) तळमजल्यावरील

क्रमणिका

(१) दिवंगत सभासदांविषयी दुखवटा.
(२) १९७४–७५ च्या निकायसभेच्या इतिवृत्तास मान्यता.
(३) पूर्वप्रसिद्ध वृत्तान्ताच्या अनुरोधाने गतवर्षातील कार्याचे निवेदन.
(४) १९७५–७६ साठी पदाधिकाऱ्यांची निवड.
(५) गतवर्षाच्या समाव्ययास मान्यता.
(६) १९७५–७६ मध्ये हाती घ्यावयाची कामे.
(७) १९७५–७६ च्या निकल्पावर चर्चा.
(८) आयत्या वेळचे विषय (अध्यक्षांच्या अनुमतीने)
(९) प्राध्यक्षांचे भाषण.
(१०) आभार.

पुणे, दि. ११।४।७६।

आपले

स. चिं. मराठे
वि. वि. सोवनी
कार्यवाह

टीप:– सभासदांना काही प्रश्न विचारावयाचे असतील, अगर सूचना करावयाच्या असतील तर त्यांनी सभेपूर्वी निदान ३ दिवस अगोदर कार्यवाह यांचेकडे तसे लेखी कळवावे.

ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणे

'ज्ञानस्य निर्मलं नेत्रं ज्योतिष्यकमनुत्तमम् !'

स्थापना:– गणेशचतुर्थी शके १८६६ दि. २२–८–१९४४

सन १९७४–७५ चा ३१ व्या वर्षाचा वृत्तान्त

ज्योतिर्विद्या परिसंस्थेने आता ३२ व्या वर्षात पदार्पण केले आहे. दि. ३० जून १९७५ ला संपलेल्या ३१ व्या वर्षातील संस्थेच्या कार्याचा हा वार्षिक वृत्तांत व समाव्यय आपणास सादर करण्यास प्रशासक मंडळास आनंद होते आहे.

वृत्तान्त वर्षातील पदाधिकारी :

प्रशासक मंडळ (Governing Council)

प्राध्यक्ष:– प्रि. गो. रा. परांजपे, एम्. एस्सी., एफ. एन. आय, ओ. बी. ई. (निवृत्त)

उपाध्यक्ष:– प्रा. ना. म. आठवले, एम्. ए.
डॉ. मो. वा. चिपळूणकर, डी. एस्सी.

नैधिक:– श्री. य. रा. नेने, एम्. एस्सी.

कार्यवाह :–(१) श्री. स. चिं. मराठे, बी. ई.
(२) श्री. वि. वि. सोवनी, बी. एस्सी.

सदस्य:–(१) श्री. वि. धों. गोरेशास्त्री.
(२) श्री. मो. ना. गोखले, बी. एस्सी.
(३) प्रा. द. श्री. जोग, एम्. एस्.सी.
(४) श्री. स. ग. काजरेकर, बी. एस्सी.
(५) श्री. मा. भ. पंत, बी. एस्सी. बी. टी.
(६) श्री. वि. वि. मोडक, जी. सी. डी. जी. सी. सी.
(७) प्रा. अ. त्र्यं. ढवळे, एम्. एस्सी.
(८) प्रा. य. रा. पाटणकर, एम्. एस्सी.
(९) प्रा. सू. शां. चौबळ.
(१०) श्री. ग. य. दीक्षित.
(११) श्री. अ. वि. धुळे.

अंतर्गत अधीक्षक:– श्री. गो. फणसळकर, बी. ए..

समाव्यय अधीक्षक:– मे. जी. डी. आपटे आणि कं. चार्टर्ड अकांउंटन्टस

तद्विद्य मंडळाचे सभासद (Academic Council)

(१) प्रा. वि. वा. नारळीकर
(२) प्रि. गो. रा. परांजपे
(३) डॉ. मो. वा. चिपळूणकर
(४) प्रा. स. वि. आपटे (दि. २८–७–१९७५ रोजी कालवश)
(५) प्रा. ना. म. आठवले
(६) प्रा. द. श्री. जोग
(७) श्री. मा. भ. पंत (निमंत्रक)

वृत्तान्त वर्षातील कार्याचे इतिवृत्त

सभा–बैठकी

प्रशासक मंडळाच्या सभा

(१) दि. २४–११–७४ रोजी झालेल्या प्रशासक मंडळाच्या सभेत सन १९७३–७४ च्या वार्षिक वृत्तान्ताच्या खडर्यास व समाव्ययास मान्यता घेण्यात आली. तसेच सन १९७४–७५ च्या निकल्याचा खर्डा मान्य करण्यात आला.

वार्षिक निकायसभा

वार्षिक निकायसभा दि. १५ डिसेंबर १९७४ रोजी भरली होती. या सभेत प्रथम दिवंगत सभासदांबद्दल दुखवटा व्यक्त केल्यानंतर नवीन प्रशासक मंडळाची निवडणूक झाली. नंतर सन १९७३–७४ चे इतिवृत्त आणि समाव्यय मान्य केले गेले. तसेच सन १९७४–७५ चा निकल्पही मान्य केला गेला.

अभ्यास–मंडळाच्या सभा

दर रविवारी सायंकाळी ५ ते ६–३० पर्यंत अभ्यास मंडळाची बैठक ज्ञान-प्रबोधिनी प्रशालेत भरत असे. याव्यतिरिक्त या मंडळाच्या सभा वर्षाच्या सुरवातीस काही महिने दर गुरुवारी सायंकाळी ६ चे सुमारास फर्ग्युसन महाविद्यालयातसुद्धा भरत असत.

या सभांत 'मास कल्पना', पॅसिफिक सोसायटी ऑफ अॅस्ट्रॉनमीच्या अंकातील सौर ग्रहणासंबंधीचा लेख, डॉ. देसाई यांचे अगस्ति ताऱ्यांसंबंधीचे प्रश्न, चंद्रग्रहण, वेदांतील विज्ञान, ताऱ्यांचे लुकलुकण्याचे कारण, बहिर्ग्रहांची स्तंभी स्थिती, इत्यादी अनेक शास्त्रीय विषयांवर सभासदांनी उद्बोधक चर्चा केली.

नवसदस्यांचे स्वागत

सन १९७४–७५ मधील नवीन सभासद

सामान्य सदस्य

(१) श्री. जतीन्द्र कऱ्हाडकर
(२) श्री. वि. वि. बेहेरे
(३) श्री. श्री. गो. देशपांडे
(४) प्रा. प्र. वि. सोवनी

चिरवियोग

परिसंस्थेचे एक संस्थापक प्रा. स. वि. आपटे यांचे दि. २८–७–७४ रोजी दुःखद निधन झाले. प्रा. आपटे यांनी परिसंस्थेच्या वृद्धीसाठी व विशेषतः परिभाषा तयार करण्याच्या कामात विशेष परिश्रम केले होते. परिसंस्थेच्या सर्व मंडळावर त्यांनी शेवटपर्यंत काम केले. तसेच संस्थेचे दुसरे सदस्य श्री. नी. ना. गोखले यांचे दि. २८–९–७४ रोजी दुःखद निधन झाले.

ज्योतिर्विद्या परिसंस्था उभयतांच्या कुटुंबियांच्या दुःखात सहभागी आहे.

संस्थेच्या ग्रंथसंग्रहालयात पडलेली भर

१९५८ ते १९७१ या वर्षांची एफेमेरिस डायरेक्टर जनरल ऑफ ऑब्झर्वेटरिज यांच्याकडून संस्थेस भेट म्हणून आली. तसेच दर महिन्यास प्रसिद्ध होणारे ॲस्ट्रॉनामिकल बुलेटीनही संस्थेस नियमितपणे येत होते.

संस्थेकडे येणारी नियतकालिके

(१) सायन्स रिपोर्टर
(२) सायन्स टुडे
(३) सृष्टिज्ञान
(४) बेल्जियम वेधशाळेची सर्व संशोधनपर प्रकाशनें

वृत्तान्तवर्षातील कार्याचा आढावा

संस्थेस उपलब्ध असणारी प्रि. गो. रा. परांजपे यांच्या बंगल्यातील जागा काही अपरिहार्य कारणांमुळे सोडावी लागली. त्यानंतर अल्पकाळातच ज्ञानप्रबोधिनीचे संचालक डॉ. वि. वि. पेंडसे यांच्या सौजन्याने ज्ञानप्रबोधिनीतील एक वर्ग अभ्यासमंडळाच्या सभांना उपलब्ध झाला आहे. संस्था प्रि. गो. रा. परांजपे व डॉ. वि. वि. पेंडसे या दोघांचीही अत्यंत ऋणी आहे.

वृत्तांतवर्षात संस्थेने आकाशनिदर्शने, व्याख्याने, लेख इत्यादि प्रकारांनी ज्ञानप्रसाराचे काम चालू ठेवले होते. जागेअभावीं यापेक्षा अधिक भरीव कार्य होऊ शकले नाही.

ज्योतिर्विद्या परिसंस्था १९७५–७६ चा निकल्प

आय	रु. पै.	व्यय	रु. न. पै.
(१) सामान्य सदस्य वर्गणी	३५०–००	(१) कचेरी खर्च, वेतन, विशेष वेतन	८००–००
(२) देणग्या (अनुदान शासकीय, अनुदान महानगरपालिका)	५००–००	(२) जागाभाडे, अहवालमुद्रण, स्टेशनरी, प्रचारमुद्रण, टपाल हशील	७००–००
(३) व्याज	३००–००	(३) उद्देश, कार्य खर्च, ग्रंथसंग्रह अभ्यासमंडळ, स्फुट व्याख्याने, चित्रपट, खगोल निदर्शने	१०००–००
(४) आजीव सदस्य शुल्क	१००–००		
(५) प्रकाशनविक्री	१००–००		
	१३५०–००		
अपेक्षित तूट	११५०–००		
एकूण रु.	२५००–००	एकूण रु.	२५००–००

टीप– गतवर्षीचा समाव्यय व तपासनिसांकडून आलेली प्रमाणपत्रें सोबत स्वतंत्र पत्रकांत दिली आहेत.

JYOTIRVIDYA PARISANSTHA, POONA

Receipts and Payments accounts for the year ending 30-6-75

Receipts		Rs. Ps.
1 SUBSCRIPTION		
a) Ordinary Members		366-00
2 DONATIONS		
a) Foundation Fund ‡	4500-00	
b) Petty donations ‡	25-00	4525-00
(‡ Presently included in Buld. & Equipment Fund)		
3 GRANT IN AID		
i) Govt.		470-00
4 SALE OF BOOKS		75-00
5 INTEREST ON BANK DEPOSITS		140-49
Opening Balance As on 1-7-74		
Cash in hand	335-04	
Cash in bank	4752-92	5087-96
6 MISC. RECEIPTS		
Temp. advance (secretary)	100-00	
Refund from Int. Book Service	84-00	184-00
Total Rs.		10848-45

Payments		Rs. Ps.
1 ESTABLISHMENT EXPENSES		
a) Salary	498-67	
b) Stationery	59-18	
c) Conveyance	32-70	
d) Postage	67-20	
e) Printing	71-50	
f) Contigencies	35-00	764-25
2 MISC. EXPENDITURE ON OBJECT		
i) Study circle	150-60	
ii) Commission on sale of books	24-75	175-35
iii) Library books		30-65
3 EQUIPMENT		4500-00
Closing Balance as on 30-6-75		
Cash in hand	91-79	
Cash in Bank	5286-41	5378-20
		10848-45

Sd. S. G. Phansalkar
Internal Auditor

G. D. APTE & Co.
Chartered Accountants
Phone : 45892
United Western Bank Bldg.
Laxmi Road, Poona-2

Schedule IX
vide Rule 17 (1)
Registered No. F-44

Dated : 13 March 76

Name of the Public Trust : JYOTIRVIDYA PARISANSTHA, POONA

Income and Expenditure Account for the year ending 30 th June 1975

EXPENDITURE		Rs. Ps.	INCOME	Rs. Ps.
To Establishment Expenses :			By Interest on Bank A/c	140-49
Salary	498-67		By Donations :	
Rent	-- --		Earmarked in kind or cash	4725-00
Print. Stationery	130-68		Grants	270-00
Conveyance	32-70		By General Subscription	366-00
Postage	67-20		By Sale of Books	40-25
Other expenses	10-00	739-25	By Deficit carried over to Balance Sheet	586-93
Audit fee		25-00		
To Research Fund		Nil		
To Depreciation :				
Library Books				
Furniture and Deadstock				
Equipment		688-82		
To Transfers to Specific Funds :				
Building & Equipment Fund		4525-00		
To expenditure on objects of the trust educational		150-60		
Total Rs.		6128-67		6128-67

Dated at Poona 13th March 1976
Trustees Sd. S. C. Marathe
Secretary
Sd. Y. R. Nene
Treasurer

As per our report of even date
Sd. G. D. Apte & Co.
Chartered Accountants,
Auditors.

G. D. APTE & Co. — Schedule VIII

Chartered Accountants — vide Rule 17 (1) : Date 13 March 1976

Name of the Public Trust : JYOTIRVIDYA PARISANSTHA, POONA

Balancc Sheet as on 30 th June 1975

FUNDS & LIABILITIES		Rs. Ps.
Trust Fund or Corpus		1,983–25
Research Reserve Fund :		
as per last B/S	5500-00	5500–00
Permanent Fund : (Life membership subscription)		
as per last B/s		1201–00
Building & Equipment Fund		
As per last B/S	3289–00	
additions during the year	4525	7814–00
Liabilities (advance)		100–00
Total		Rs. 16598–25

Assets		Rs. Ps.
Library Books		
As per last B/S	1259–34	
less adjustment	84–00	
	1175–34	
Additions during the year	30–65	
	1205–99	
Less depn.	112–99	1093–00
Furniture & Deadstock		
as per last B/s	336–56	
Less Depn	33–56	303–00
Equipment		
as per last B/S	929–27	
Additions in kind during the year	4,500–00	
	5429–27	
Less Depn.	542–27	4887–00
Stock of publications (Books)		2169–41
Cash & Bank Balance Cosmos Co-op. Urban Bk. Ltd., in S/B A/C		5286–41
With Secretary		91–79
Income expenditure A/C as per last B/S	2180–71	
Add/deficit as per I/E A/c	586–93	2767–64
Total		Rs. 16598–25

G. D. APTE & CO.

Chartered Accountants

REPORT OF THE AUDITOR RELATING TO ACCOUNTS AUDITED UNDER SUB-SECTION (2) OF SECTION 33 & 34 AND RULE 19 OF THE BOMBAY PUBLIC TRUST ACT.

Registration No.–F–44

Name of the Public Trust–Jyotirvidya Parisanstha, Poona.

For the year ending 30 th June, 1975.

(a)	Whether accounts are maintained regularly and in accordance with the provisions of the Act and the rules;	Yes
(b)	Whether receipts and disbursements are properly and correctly shown in the accounts;	Yes
(c)	Whether the Cash balance and vouchers in the custody of manager or trustee on the date of audit were in agreement with the accounts.	please see note overleaf
(d)	Whether all books, deeds, accounts, vouchers or other documents or records required by the auditor were produced before him;	Yes
(e)	Whether a register of movable and immovable properties is properly maintained, the changes therein are communicated from time to time to the regional office, and the defects and inaccuracies mentioned in the previous audit report have been duly complied with;	register not in prescribed form and not up to date

(f) Whether the manager or trustee or any other person required by the auditor to appear before him did so and furnished the necessary information required by him;	Yes
(g) Whether any property of funds of the Trust were applied for any object or purpose other than the object or purpose of the Trust;	No
(h) The amounts of outstandings for more than one year and the amounts written off, if any;	(i) nil (ii) nil
(i) Whether tenders were invited for repairs of construction involving expenditure exceeding Rs. 5000/-	N. A.
(j) Whether any money of the public trust has been invested contrary to the provisions of Section 35;	No
(k) Alienations, if any, of the immovable property contrary to the provisions of Section 36 which have come to the notice of the auditor;	No
(l) All case of irregular, illegal or improper expenditure, or failure or omission to recover monies or other property belonging to the public trust or of loss or waste of money or other property thereof and whether such expenditure, failure, ommission, loss or waste was caused in consquence of breach of trust or misapplication or any other misconduct on the part of trustees or any other person while in the management of the trust;	No such instances
(m) Whether the budget has been field in the form provided by rule 16A;	N. A.

(n) Whether the maximum and minimum number of the trustees is maintained;	Yes
(o) Whether the meetings are held regularly as provided in such instrument;	pl. see note overleaf
(p) Whether the minutes book of the proceeding of the meeting is maintained;	Yes
(q) Whether any of the trustees has any interest in the investment of the trust;	No
(r) Whether any of the trustees is a debtor or creditor of the trust;	Yes, a creditor
(s) Whether the irregularities pointed out by the auditors in the accounts of the previous year have been duly complied with by the trustees during the period of audit;	No
(t) Any special matter which the auditor may think fit or necessary to bring to the notice of the Deputy or Assistant Charity Commissioner.	-- --

Notes:

re item (c) Cash balance could not be verified as the cash book was not written up to date.

(o) Four Managing committee meetings and two General meeting are to be held every year; but during the year under audit only one managing committee meeting and one general meeting were held.

Dated 13-3-76 — Sd/— Charted Accountants

Statement of income liable to contribution for the year ending 30th, June, 1975.

I. Gross annual income as shown in the income and expenditure account (schedule IX)

II. Items not chargeable to contribution under section 58 and rule 32 :

The institute is a public Trust exclusively for advancement and propagation of secular education and hence its income is not liable to contribution as per rule (1) of the Bombay Public Trust Rule 1951.

Dated : 13–3–76

Sd.
Chartered Accountants

Dated :

Sd. (Y. R. Nene) Sd. (S. C. Marathe)
Treasurer Secretary
Trustee

ज्योतिर्विद्या परिसंस्थेची प्रकाशनें

उपयुक्त व संग्राह्य

(१) **सूर्यकुल**–प्रथमावृत्ती संपली आहे.

(२) **तारकानगरी**–तारकांनी व्यापिलेल्या एकंदर विश्वाविषयी उद्‌बोधक माहिती. तारकादिकांची ओळख, आकाशगंगेचे स्वरूप, दूर अंतरावरच्या ताऱ्यांची माहिती कशी मिळविली जाते, ताऱ्यांच्या गति कशा काढतात, अंतराळातल्या अनेक विश्वांचे स्वरूप इ. उपयुक्त व मनोरंजक माहिती. याही प्रकाशनाला डे. व्ह. ट्रान्सलेशन सोसायटीने पारितोषिक देऊन गौरविले आहे व विद्वानांनी प्रशंसिले आहे. पृष्ठसंख्या १६५, किंमत रु. ८–००

(३) **ताराचित्रक संच**–(आवृत्ति दुसरी, दोन रंगात छपाई) ठळक ठळक ताऱ्यांची ओळख करून देणारे, आकाशाच्या देखाव्यावरून तारीख व वेळ सांगणारे, तसेच तारीख वेळेवरून आकाशाचे कोणते दृश्य दिसू शकेल त्याचा बोध करणारे दोन मोठे नकाशे. आकार : अनुक्रमे ४० × ३० व २७ × २२॥ इंच. सोबत खुलासा देणारी विवरण पुस्तिकाहि मिळते. सर्व संचाची किंमत रु. ५–००

(४) **वेधसाधने व वेधशाळा**–प्राचीन काळापासून वेध घेण्याची साधने कोणती होती, त्यांची वाढ व परिणती पुढे कशी झाली, त्यांची रचना, वेधशाळांचे सामान्य स्वरूप व तेथील कार्य व संवहज्योतिष्यक (Radio Astronony) या विषयांची माहिती या ग्रंथांत सुबोध रीतीने दिली आहे. कि. रु. ७–००

(५) **चंद्रप्रभा**–चंद्राचे वाङ्मयातील उल्लेख, चंद्रामुळे पंचांग कसे बनते, चंद्रावर वसाहत करणे कितपत शक्य आहे, चंद्राची ग्रहणे, भरती, ओहोटी वगैरे संबंधाने खुलासा व चटकदार वर्णन. डे. व्हर्ना. ट्रान्सलेशन सोसायटीने पारितोषिक देऊन गौरविलेले पुस्तक. पृष्ठसंख्या १३०, किंमत रु. ६–००

प्रकाशक : स. चिं. मराठे, कार्यवाह ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, १५७१ सदाशिव, पुणे ३०.

मुद्रक : म. बा. जोशी, ज्ञानविलास प्रेस, २७ बुधवार पुणे २.